

תוואי הגלות

את תוואי הגלות גילה הקב"ה לאברהם כבר בברית בין הבתרים כמ"ש: "וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יְדַע תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדִּים וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה"¹.

מצרים היא זו שמייצגת את הגלות.

תוואי הגלות בנוי משלושה שלבים:
א. גרות – זרות, כל רודן יוצר תחושה של גלות וזרות אצל עבדיו. כך רמוזה הגרות בדברי פרעה:

"וַיֹּאמֶר אֶל עֲמוֹ הֲיָה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ"². ממנו – מכלל הציבוריות, מעם הארץ. פרעה הרודן מצטייר כביכול כדמוקרט היוצר בדלנות בין עם ישראל לבין מצרים, כדי שקודם כל ירגיש עם ישראל זרות וגירות במצרים וניתוק מהם.

ב. שעבוד – כאשר אדם מרגיש זרות אז ניתן גם לשעבד אותו. כמו שנאמר לאחר מכן: "וַיִּשְׁיֹמוּ עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים..."³ – שעבוד.

ג. העינוי – הרודן אוהב להתאכזר למשועבד על ידי הרג כוח העבודה שלו. הרג שנעשה בדרך של עינויים. כמו שנאמר מיד לאחר מכן: "לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם"⁴.

גאולת מצרים החירות מהתמכרות

שיחתו של מו"ר
הרב יהודה עובדיה זצ"ל
לפרשת וארא

¹ בראשית פרק ט"ו פס' י"ג

² שמות פרק א' פס' ט'

³ שם פס' י"א

⁴ שם שם

מכות מצרים – מידה כנגד מידה

הרש"ר הירש⁵ מסביר כי תשע המכות הראשונות מחולקות כנגד הגירות, העבדות והעינוי שגרמו המצריים לישראל, באופן הזה:

גרות:	עבדות:	עינוי:
1. דם	2. צפרדע	3. כינים
4. ערוב	5. דבר	6. שחין
7. ברד	8. ארבה	9. חושך

"אם נעיין מקרוב, נמצא זיקה של הקבלה בין שלוש הקבוצות הללו ובין שלוש הבחינות שהיוו שורשה של גלות מצרים ובוטלו על ידי הגאולה. גרות, עבדות ועינוי היו מרכיביה של הפורענות אשר מצרים הביאה על ישראל, ובה חטאה. וכמידתן של אלו כן מידתן של המכות בהן נענשו: גרות, עבדות ועינוי. למען יכירו, כי חסרת שחר היא התנשאותם על העם האומלל, ולמען יחושו על בשרם הם את מר עוניו".

וכך הוא מסביר את משמעות המכות:

דם, ערוב וברד, הדגימו למצרים כי אך גרים היו בעצמם בארצם הם, ומה היא זכותם אפוא לשלול מישראל את משפטם, בנימוק שגרים היו.

צפרדע, דבר וארבה, חשפו את אפסות היסוד, עליו השתיתו את גאוות אדנותם על המושפלים לעבדות.

כינים, שחין וחושך, היו עינויים שאילצום לחוש על גופם מה הרגשת הנתון במשטר של עינויים שיטתיים".

התמכרויות

גם התמכרותו של אדם לדבר מסוים מתחלקת לשלושה שלבים אלו:

1. **גירות** – למשל, לפני שאדם מתחיל לעשן סיגריה הוא אומר לעצמו שהוא לא יעבור את הגבול ולא יתמכר לעישון. (כעין גירות – משהו זמני וחולף).

2. **שעבוד** – אחרי שהאדם כבר מתמכר ומתחיל לעשן באופן קבוע, הוא מנצל את העישון לטובתו והופך את זה לדבר טוב וחיובי. הוא מצדיק לעצמו את העישון בתירוצים כמו: "הסיגריות מרגיעות אותי", "זה בריא" וכדו' (כעין שעבוד).

3. **עינוי** – האדם כבר נמצא במצב גרוע מאוד. הוא מתענה וסובל מהעישון אך לא מצליח להוציא את עצמו מזה. הוא יודע שהמחיר שהוא משלם על התמכרותו הוא גבוה מאוד, אך אין בו את הכח להשתחרר מזה. הוא סובל וקשה לו. (ממש עינוי).

ברגע שהאדם עובר את הגבול – הוא לא מצליח לצאת מזה!

גמילת מצרים

הרש"ר הירש מסביר שמכות מצרים הן תהליך הגמילה של מצרים ושל כלל העולם.

הרב קוק אומר⁵ שתקופת יציאת ישראל ממצרים תישאר לעד האביב של העולם כולו, יציאת מצרים הוציאה את כל העולם מתפיסת העבדות וההתמכרויות.

⁵ מגד ירחים-פתגמי החודש, לחודש ניסן

⁶ שמות פרק ז' פס' ט"ו

ערוב – הקב"ה אומר כביכול למצרים במכה זו, שהם אינם אדוני האדמה. המצרים זרים על גביה והם רק כחיות המדבר. לכן מביא עליהם ה' את חיות הארץ החיות רק במדבר.

דבר – מכת מוות למקנה הבהמות שהן הכלי דרכו מייצרים עבדות מחד ועוצמה מאידך. הקב"ה מכה למוות את הכלי שדרכו נוצר ומתקיים השעבוד.

שחין – עינוי הגוף – פצעי עור מגרדים כואבים, כנגד עינוי עם ישראל.

ברד, ארבה, חושך: עפ"י ה"נתיבות שלום", המשותף למכות האחרונות הוא שהן באות מלמעלה למטה.

ברד – המצרים מרגישים כביכול שליטה בכל – עליונים ותחתונים. הקב"ה מראה להם איך הפל משתבש. מים ואש מתחברים, אין להם שום שליטה על הטבע. כך גם מרגיש האדם – גירות וחוסר יציבות.

ארבה – כמו רעיון הצפרדע. גם כאן הביא עליהם הקב"ה דמויות חסרות שם וזהות – חגבים – שכיסו את עין הארץ ונראו כולם אותו דבר. גם זו מכה ששיקפה את מעשה המצרים.

חושך – עינוי גדול לגוף ולאדם, חושך ממשי המונע מן האדם כל אפשרות של תנועה. כמו שכתוב: "וַיִּמַשׁ חֹשֶׁךְ"⁷ – חוסר אונים אדיר.

מכת בכורות, עפ"י הרש"ר הירש, מכת בכורות חתמה את המערכה והביאה לבסוף את הגאולה.

כעת נדגים רעיון זה בכל אחת מן המכות:

דם, צפרדע, כינים: עפ"י ה"נתיבות שלום"⁸ המשותף לשלוש מכות ראשונות אלו, הוא, שהן עולות מלמטה למעלה.

דם – המצרים הרגישו שהם אדוני הארץ בגלל הנילוס שבזכותו ישבה מצרים גאה על אדמתה, "לִי יְאִרִי וְאֶנִי עֲשִׂיתֵנִי"⁸. גאוה זו היא שהביאה אותם לשעבד את ישראל. לכן הראה להם הקב"ה שדווקא הזרים בארצם – בני ישראל – ישתו מן המים! היאור – של ה' הוא. ברצונו יחרב ויעלה פְּאֶשׁוּ.

צפרדע – המצרים בקשו למחוק את כל שמותיהם של ישראל. כנגד זה הביא עליהם הקב"ה דמויות חסרות שם וזהות – צפרדעים – שחדרו לכל מקום ונראו כולן אותו דבר. מכה שמשקפת את מעשה המצרים.

כינים – מכה שכל כולה סבל. מכה שבאה על המצרים מסיבת הנאת הרודן לגרום סבל לעבדיו (למרות שעל ידי אכזריותו הוא גורם גם סבל והפסד לעצמו). מכה זו היא יותר אישית ומבטאת חוסר ודאות אצל המצרים. המצרים השפילו את ישראל ורצו לעקור כל נקודה של זהות בישראל. לכן קבעו שאת כל עבודות הגברים – תעשינה הנשים, ואת כל עבודות הנשים – יעשו הגברים. כנגד השפלה זו באו הכינים חסרי הזהות להשפיל את המצרים.

ערוב, דבר, שחין: עפ"י ה"נתיבות שלום", הדבר המשותף לשלוש המכות האמצעיות הוא, שהן היו על גבי האדמה, בגובה העולם.

⁷ פרשת וארא ענין המכות עמ' נ"ח-ס'

⁸ יחזקאל פרק כ"ט פס' ג'

⁹ שמות פרק י' פס' כ"א

מדי לתקן. אפשרות יציאה ממצב כזה היא רק ע"י גאולה.

אם המנהיג יהיה אדם שמחובר לאלוקות האינסופית ויוכל להטביע את חותמו בעולם – אזי תהיה ציפייה כלל עולמית לגאולה אדירה (עפ"י "אורות המלחמה").

המאבק על השליטה – מאבק הבכורה

ישנו מאבק על הבכורה בעולם. מי שיוביל את העולם – הוא הבכור. ה' אומר למשה לומר לפרעה: "בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל"¹⁰. ישראל הוא הבכור בעולם, הוא המחובר לאלוקות, בניגוד לפרעה שאומר: "לִי יֵאָרֵי וְאֲנִי עֹשֶׂיתִנִּי" – אני הוא המציאות בעולם, אני הוא שולט. כאשר מרגיש האדם שהוא הוא השולט בחיים ובמציאות, הרי שכל דבר זר לו (כעין גרות).

בסוף מגיע האדם למצב של עינוי שבא מהשתעבדות, אבל אז, כבר מאוחר

בימים אלה נפתחת רשימת תפוצה במייל לקבלת ד"ת של מו"ר הרב יהודה עובדיה זצ"ל

אפשר להירשם בכתובת

zot.leyehuda@gmail.com

או בשליחת מסרון עם כתובת המייל

ל052-3003324

נשמח אם תהיו שותפים להפצה המשפחה.

